

**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ЦЕНТР ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ,
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ДЕРЖАВНИХ
ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ**

**ТЕЗИ
МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ**

ДО 25 РІЧНИЦІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

22 серпня 2016 року

**Чернігів — Івано-Франківськ — Херсон — Житомир —
Чернівці — Вінниця — Кіровоград**

Тези міжрегіональної відеоконференції до 25 річниці Незалежності України / Черніг. центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади, місцевого самоврядування, держ. п-в, установ і орг.; Уклад.: Коваленко Н.В. – Чернігів: Сіверський центр післядипломної освіти, 2016. – 21 с.

Затверджено до друку навчально-методичною радою Чернігівського центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, протокол № 3 від 21 вересня 2016 р.

© Сіверський центр
післядипломної освіти,
2016

ЗМІСТ

	Стор.
Струкевич О.К. Україна у сім'ї європейських народів: історична перспектива і сьогодення.....	4
Адамович С. В. Проблеми та перспективи розвитку Української державності.....	14
Рудницька О. П. Правові засади відносин України та Європейського Союзу.....	17

*Струкевич Олексій Карпович,
доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри методики викладання
навчальних дисциплін комунального
вищого навчального закладу «Вінницька
академія неперервної освіти»*

Україна у сім'ї європейських народів: історична перспектива і сьогодення

«Українці – частина сім'ї європейських народів» – це не гасло сучасної політики, яке пропонується сучасним слухачам курсів перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій.

Українці відчували себе частиною європейського світу до початку XVIII ст., аж поки після поразки під Полтавою 1709 р. Московія не закрила Україні ворота у Європу, а собі прорубала туди лише «вікно». Щоб відродити ідентифікацію європейця у свідомості українця ми можемо і мусимо представити слухачам інформацію історичного характеру. Опонентам історичного підходу хочу зразу зауважити, що історія є прикладною наукою, яка формує національний світогляд, закладає систему координат громадянина-патріота. Якщо хтось хоче заперечити цю тезу, то хай спершу пояснить, чому російські агресори, викрадаючи на Сході України заводи, а заодно цеглу і бруківку, навзаєм везуть туди «гуманітарну допомогу» та... підручники з історії Росії.

Так розпорядилася давня історія, що сучасний український антропологічний тип сформувався внаслідок просування давніх індоєвропейців саме на Захід, на території сучасної Центрально-Східної і Західної Європи. Вийшовши з теренів переважно сучасної Лівобережної України давні індоєвропейці, на землях Правобережної України змішалися з трипільцями і дали початок формуванню українського народу. Це факт антропологічної історії.

Культурно Україна потрапила у поле зору європейців з часу, коли європейська цивілізація обмежувалася ще Давньою Грецією, а нас греки вважали варварами. При цьому підкреслювали, що наші предки це не мисливці, не скотарі, а орачі-землероби. Для нас надзвичайно показовим є історичний факт, що за часів класичного рабства до привілейованих рабів-поліцейських греки намагалися набирати насамперед скіфів-орачів. Бо на відміну від мисливців-збирачів, які жили, і живуть, за життєвим принципом «що взято – то свято», на відміну від скотарів-кочівників, які жили за принципом «де ступив копит нашого коня там наша земля» скіфи-орачі розуміли, що таке приватна власність, якою важкою працею вона створюється, що таке норма, закон, влада, врешті, порядок, витворений на їх основі. Тому й могли розібратися у життєвих перипетіях громадян грецьких полісів, оскільки були цивілізаційно подібними до них. Але це факт, так би мовити, передісторії. Тут праукраїнські племена виступали об'єктом, а не суб'єктом історії.

Україна перетворилася у частину Європи з часу формування державності. Наша Руська держава формувалася у змаганні народного віча (демократичного первня) зі скандинавською князівською традицією. Як і в усій Європі, ця боротьба завершилася

перемогою князів, як і в Україні-Русі, нерідко перемогою саме скандинавських князів. Перемігши, вони не встановлювали азійського деспотизму, адже мали справу з місцевими князівськими родами, іноді дуже древнього і могутнього походження (Так історики припускають, що древлянський князь Мал і його дочка Малуша походили від давнього готського королівського роду Амалів.) зі старшинськими родами, які опиралися на місцеві громади і були заможними власниками. Оскільки вони були опорою своїх патріархальних союзів племен – протодержав, то визнавши владу скандинавів, вони йшли до них на державну службу, усвідомлюючи роль і місце князя у житті суспільства як лідера, а не як всевладного володаря. Водночас вони пам'ятали і про власні роль та місце у функціонуванні держави.

Скандинавські князі на берегах Дніпра та його приток зав'язали стосунки не зі злидарями, яких деспот обдаровує життєвими засобами, а навзаєм вимагає абсолютної покірності. Скандинави мусили укласти ряди (договори) з місцевими вічами, прийняти в дружину не випадкових людей, а мужів кінних – рітерів – рицарів – лицарів, які прийшли на службу заради спільного захисту інтересів своїх громад, сімей, маєтностей.

Цей історичний процес ми розтлумачуємо так ретельно, щоб показати механізм формування саме європейської державності в Україні-Русі, де, як і в Західній Європі «з лицарського родового права на землю впливають обов'язки лицарського роду супроти землі, супроти Держави». Московія/Росія ж не може претендувати на походження від Русі, уже тому, що це царина дії деспотичного принципу: земля – особиста власність монарха і лише «з обов'язку

дворянської служби цареві і державі впливає право дворянства до землі». Так пояснював цивілізаційну різницю між Україною та Московією у політичній сфері видатний український історик В. Липинський.

Україна утверджувалася у якості частини європейської цивілізації і протягом наступних століть. Цивілізаційна належність країни, її народу визначається ідейно-ціннісним підґрунтям: морально-етичними, релігійно-філософськими вченнями. Це підґрунтя найчастіше проявляється у формах певної релігії, у її символах. Тому традиційно Україну зараховують до східно-християнської (православної) цивілізації. Таким чином Україну зараховують до тієї ж цивілізації, куди належить і Росія, і де вона вважає себе єдиним цивілізаційним лідером.

Такий формальний і поверховий підхід не враховує дуже багатьох аспектів. Насамперед, випускають з поля зору той факт, що внаслідок реформ митрополита Петра Могили українське православ'я наблизилося до західноєвропейського християнства. Українська і російська православні церкви настільки розділилися протягом першої половини XVII ст., що московські священики заперечували факт православ'я українців. Найяскравішим підтвердженням цього стала релігійна історія Слобожанщини. Відомо, що український люд, стомлений Хмельниччиною почав потроху переселятися на територію сучасної Слобожанщини, а в другій половині XVII ст. – територію Московської держави. Так от, московські священики не приймали українців у свої парафії поки не... перехрещували їх на свій лад. Отже, у сприйнятті московитів українці до перехрещення були людьми іншої, чужої віри. Більше того, поки Петро I не обрізав

московітам бороди, вони цілком щиро вважали українців... чортами. Адже, як стверджують сучасні російські історики, за московською іконографічною традицією усіх святих зображали бородатими. Лише нечистого зображали поголеним, а разом з ним і усіх поголених європейців, включаючи й українців.

Українська книжна культура становила єдине ціле з європейською. Історики не дадуть обманути. Іван Федорів спробував видати європейську книгу у Москві. Проте московські священики нацькували фанатичний натовп на типографію. Усе знищили, спалили. Федорів врятувався втечею. Повернувшись в Україну, він продовжив свою справу і зумів випустити 27 книг, включаючи й славнозвісну Острозьку Біблію.

Українські міста й містечка вибудовували своє життя на основі європейського кодексу законів – Магдебурзького права. Це право в Україні використовували понад 400 міст. Українські ремісники – мешканці цих міст – з часів Київської Русі об'єднувалися у цехи, організовані за європейськими зразками.

Більшість українців проживали у селах. А українська сільська громада завжди була ближчою до європейської марки, і не мала нічого спільного з азійською общиною. Це було зумовлено наявністю земельної власності.

Українська політична й соціальна еліта України вибудовувалася на зразок європейської феодальної. Козацькі старшини спочатку отримували ранговий маєток, подібний до європейського бенефіцію. І те, і інше мало одну соціально-економічну основу: маєток надавався за умови виконання і на час виконання службових обов'язків. Збігали роки. Старанною службою протягом кількох поколінь,

перетворенням початково цілиної землі у продуктивні господарства старшини поступово перетворювали умовну власність на маєтки (за умови виконання служби на користь держави) у власність спадкову. Тому старшини служили державі не за страх, а на совість. Політичний лідер – гетьман їм був потрібен як організатор і полководець їхньої спільної боротьби за свої сім'ї, маєтки, політико-правову систему, Батьківщину.

На Сході, включаючи Росію, справжнього феодалізму ніколи не було. Вся земля була власністю монарха-деспота, який своєю волею її надавав, але у будь-який момент міг і відібрати. Тому дворяни йому служили зі страху, постійно боячись допустити помилку, продемонструвати недостатньо відданості і з цих причин впасти у немилість царя і втратити маєток – засіб до існування усієї дворянської сім'ї.

Нарешті, Україна географічно належить до самостійного регіону Центрально-Східної Європи, куди, крім нашої Батьківщини, входять Польща, країни Балтії, Чехія, Словаччина, Угорщина та деякі інші. Те, що Україна – частина Європи, завжди усвідомлювали козаки та козацька інтелектуальна еліта. У козацьких літописах ми знайдемо велику кількість вказівок на те, що Україна – «європейська сторона», а Московія «сторона азійська».

З раннього середньовіччя Україна – форпост для Європи. Саме Україна, а не Московія затримала–знекровила наступ монголів на Європу. Що ж стосується ролі Московії, то слухачі мають знати, що здолавши Володимирщину-Суздальщину, монголи включили третину її чоловічого населення до складу своєї армії, яка й здійснила останні наступи монголів на Україну та Європу.

Роль України як свого форпосту Європа сприймала як данність, але не допомагала, коли цей форпост потребував допомоги. Європейські монарші двори проігнорували звернення Івана Виговського про причини війни з Москвою, зусилля Пилипа Орлика над створенням антимосковської коаліції, боротьбу Української Народної Республіки з радянською Росією. А саме це призвело до поетапного посилення Московської/Російської імперської загрози для Європи. Сьогодні без цієї допомоги Україна, знесилена історичними процесами гниття старого суспільного ладу та родовими муками народження нового суспільства, навряд чи вистіить. Вона сьогодні об'єктивно потребує допомоги Західної Європи, заради її власної безпеки.

Не перебільшенням буде й наша вимога до Європи повернути Україні історичний борг. І тут доречно згадати і про подвиг козацького війська, очоленого Петром Сагайдачним у Хотинській війні і про славу оборону козацької столиці – Чигирин, і про «руських богатирів» під стінами Відня. Без самовідданого подвигу українців у тих боях і війнах, хто зна, якою б сьогодні була європейська цивілізація? А той красномовний факт, що блискуча Порта, замість того, щоб кинути проти Європи, мусила тримати проти козаків четверту частину свого флоту у Чорному морі. Де європейські кораблі, щоб сьогодні віддячити Україні і захистити її?

Водночас українці мусять усвідомити і власну відповідальність за свої європейські перспективи. Знаходячись на порубіжжі між Західною християнською, Східною (московською) християнською, та Східною мусульманською цивілізаціями, Україна насамперед сама,

як у часи козацтва, має визначитися, якою «стороною» вона є «європейською» чи «московською, азійською».

Стара Європа щиро висловлювала захоплення тим фактом, що на її східних кордонах внаслідок Помаранчевої революції з'явився вільний, самодостатній, демократичний народ, гідний Європейського Союзу та НАТО. Однак внаслідок провального президентства В.Ющенка, Європа наважилася запропонувати Україні лише статус сусіда Європи, подібно до країн Північної Африки. Правда, історичні сусіди і жертви Московської держави/Російської імперії Швеція та Польща у травні 2008 р. запропонували Україні, Молдові та Грузії політику Східного партнерства. Проте ющенківська «політика плямкання» звела перспективи Східного партнерства до декларацій.

Європа не відштовхує Україну. В умовах змагання цивілізацій, що розгорнулося з початком XXI ст. Україна може зміцнити Європейську цивілізацію такими характеристиками як: повага до індивідуальної свободи; цінуванням сім'ї, шануванням жінки, матері; працьовитістю, завзятістю; традиційним потягом до освіти. Зрештою, ми подібні до європейців і способом мислення. Гамлетівське «бути чи не бути» для нас таке ж актуальне, як для європейської Данії.

Водночас Європа об'єктивно не може нас сьогодні прийняти у свою сім'ю через корумпованість влади та її наслідком – деморалізованістю більшості народу. Європейська цінність законослухняності, для українських обивателів виглядає, в умовах свавілля та корумпованості чиновництва й політикуму, як знущання: «законослухняним сьогодні є лише дурень, а оскільки дурень – то й злидар». Хто з європейців, та й неєвропейців, хоче мати справу з деморалізованими? Хіба що «вазраздъонная Россія».

Анексія Криму та агресія Росії на Сході України показали, що у ЄС немає політики, щоб протистояти неоімперським амбіціям Кремля. Путін працює над проектом розширення Євразійського Союзу, зміцнення РФ як світової держави. ЄС поки що обмежений у можливості зреагувати на цей виклик. Але у співпраці з НАТО Європейський Союз спроможний підготувати план протидії конфліктам та хаосу в Європі. Хай впевненості на цьому шляху європейським політикам додає думка Отто фон Бісмарка про те, що потурання зовнішній політиці Росії веде до стрімкого наближення, ніби верхи на коні, до війни з нею.

Якщо проект Східного партнерства зазнає краху і Україна, Молдова та Грузія знову перейдуть під контроль Кремля, це означатиме фіаско і для ЄС як політичного проекту. Результатом стане новий перерозподіл світу і ми, українці, знову на десятки років втратимо історичну перспективу.

З цієї історичної ситуації вихід має бути спільним для України та ЄС. Європа уже допомагає Україні:

- у справі підтримки виконання Угоди про асоціацію та зону вільної торгівлі та проведення реформ в Україні;
- у зміцненні демократії і верховенства права, з особливим акцентом на боротьбі з корупцією;
- у несприйнятті провокацій Росії щодо України, у стримуванні РФ санкціями.

Сьогодні діють програми розширеного кредитування України Міжнародним Валютним Фондом; макрофінансової підтримки України Європейським Союзом; підтримки малого і середнього бізнесу, що розділяється на 25 підпрограм від «формування культури

ведення бізнесу» до «полегшення виходу на зовнішні ринки». У 2015 р. Україна долучилася до програми ЄС з досліджень та інновацій «Горизонт 2020» з бюджетом у 80 млрд. євро.

На жаль для більшості європейців Україна залишається «темною територією» з «темними оборудками», з непрозорою владою, з олігархами, з неплатоспроможним населенням, а тому вкрай вузьким ринком для європейських товарів. Поки що прагматичні європейці бачать, що втрати на російському ринку через європейські санкції заради підтримки України, український ринок ніяк не компенсує, через політику українських властей, які тримають українських громадян на останньому місці у Європі за рівнем добробуту.

На завершення скористаємося думкою шведської журналістки Мії Бергман: «Українці мають розглядати шлях до Європи, як шлях додому, а не шлях до якогось тимчасового мотелю, де вони могли б пересидіти погані погодні умови. Зрештою, Україна – це Європа, і так мусить бути завжди. Це єдиний логічний підсумок».

*Адамович Сергій Васильович,
доктор історичних наук,
професор кафедри теорії та історії
держави і права Прикарпатського національного
університету імені В. Стефаника*

Проблеми та перспективи розвитку Української державності

Здобуття Україною незалежності активізувало питання суспільно-політичних та культурно-духовних розбіжностей між регіонами держави. Протягом останніх 25 років зусилля українського суспільства і певною мірою державних структур спрямовувалися на будівництво незалежної держави та послаблення існуючих розколів по лінії Схід-Захід, Південь-Захід і т.д. Одночасно деструктивні політико-економічні угруповання як в Україні, так і за кордоном заради досягнення вузькокланових цілей або через іноземні впливи «прихватизовували» національне багатство і розпалювали існуючі міжрегіональні протиріччя.

З приходом до керівництва держави в 2010 р. Президента В. Януковича національні інтереси перестали відігравати будь-яку значну роль у завданнях тодішнього керівництва України. Натомість кліка В. Януковича сконцентрувалася на особистому збагаченні і дозволила російській пропагандистській машині й агентурі повною мірою розгорнути інформаційну війну з ціллю послаблення та розколу країни за регіональною ознакою.

Революція гідності в лютому 2014 р. зруйнувала антинародний політичний режим. Однак перемогу українців В.Путін розцінив як загрозу особистій владі, а тому анексував Крим, запустив механізми активізації сепаратистських політичних сил та організував повномасштабну війну на Донбасі.

На сьогодні ми можемо стверджувати, що в Україні сформовано державний механізм, забезпечуються основні функції держави. Одночасно російський зовнішньополітичний фактор і військова інтервенція цементують українську політичну націю. Своїми діями В.Путін знищив результати насадження в Україні протягом століть ідеї «Росія – третій Рим», через яку українців намагалася контролювати Російська православна церква і концепції «Русского мира», що втілювала претензії Росії на всю спадщину Київської Русі.

Однак залишаються невирішені проблеми, що заважають перетворенню України у високорозвинену європейську державу. Так, через війну не забезпечена територіальна цілісність та недоторканість державного кордону. Лінії розколу і дезінтеграції країни помітні сьогодні у форматі «Україна – тимчасово окупована українська територія». А ще є частина українців, що залежна від російської пропаганди й агітації. Для зміни їх самосвідомості треба буде значний час та ефективна інформаційна політика держави.

У владних елітах протягом існування незалежної України немає цілісного розуміння шляхів розвитку країни, в економіці домінують інтереси олігархічних груп. На жаль, не завершеними є люстраційні процеси, значною є корумпованість еліти, крім того, незавершеність децентралізаційних процесів консервує домінування інтересів владної вертикалі над потребами громад.

Як наслідок відсутності адекватної владної еліти ми спостерігаємо збідніння і жалюгідне соціально-економічне становище більшості українців, не говорячи уже про те, що не забезпечується комплекс основних прав і свобод громадян.

Вважаємо, що результатом революційних перетворень, які ми переживаємо нині, стане остаточне формування української політичної нації. У територіальному вимірі в майбутньому Україна для досягнення соборності домагатиметься повернення тимчасово окупованих українських земель. Немає сумнівів у прогресивному розвитку країни, але вже від нас самих залежить, наскільки швидкими будуть позитивні перетворення.

*Рудницька Ольга Павлівна,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри спеціальних історичних
дисциплін та правознавства Житомирського
державного університету ім. Івана Франка*

Правові засади відносин України та Європейського Союзу

Україна заявила про європейський вибір відразу після того, як стала незалежною. Хоча за 25 років незалежності, а особливо за 2 останні роки, Україною були зроблені успішні кроки в напрямку євроінтеграції, зрозуміло, що інтеграційний процес не є таким простим і передбачуваним. Для України євроінтеграція – це можливість модернізувати економіку, залучити іноземні інвестиції, подолати технологічну відсталість, створити нові робочі місця, підвищити конкурентоспроможність вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС. Важливим кроком на цьому шляху стало підписання у 2014 році Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом (далі – ЄС). На виконання даної Угоди Україні необхідно послідовно та виважено провести ряд реформ, зокрема, конституційну реформу. Євроінтеграційний вибір України зумовлює застосовування нових підходів до розвитку та функціонування регіонів, а також визначення цілей, пріоритетів і механізмів реалізації державної політики у різних сферах.

2 липня 1993 року Верховною Радою України була прийнята Постанова «Про основні напрями зовнішньої політики України».

Даним нормативно-правовим актом Україна вперше офіційно заявила про власні євроінтеграційні прагнення. У Постанові було закріплено, що «перспективною метою української зовнішньої політики є членство України в Європейських Співтовариствах за умови, що це не шкодитиме її національним інтересам. З метою підтримання стабільних відносин з Європейськими Співтовариствами Україна укладе з ними Угоду про партнерство і співробітництво, реалізація якої стане першим етапом просування до асоційованого, а згодом - до повного її членства у цій організації» [1].

Укладення Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 р. (набула чинності 1 березня 1998 р.) започаткувало співробітництво з широкого кола політичних, торговельно-економічних та гуманітарних питань, що дозволило встановити регулярний двосторонній діалог між Україною та ЄС на політичному та секторальних рівнях, впровадити впорядкований режим торгівлі між обома сторонами на основі принципів ГАТТ/СОТ, визначити пріоритети адаптації законодавства України до стандартів та норм Європейського Співтовариства у пріоритетних секторах української економіки [2].

У рамках зазначеної вище Угоди визначено 7 пріоритетів співпраці між Україною та ЄС: енергетика, наближення законодавства України до законодавства Євросоюзу, юстиція та внутрішні справи, торгівля та інвестиції, охорона навколишнього середовища, транскордонне співробітництво, транспортна сфера, співпраця у сфері науки, технологій та космосу. На основі вищевказаної Угоди було створено постійно діючий формат

політичного діалогу Україна – ЄС у формах щорічних зустрічей на найвищому рівні - Саміт Україна – ЄС. Угода про партнерство та співробітництво доповнювалась іншими угодами, які регулювали торговельні відносини текстилем та сталлю.

У квітні 2004 р. Постановою Кабінету Міністрів України затверджена Стратегія економічного і соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015 рр., яка передбачала конкретні заходи щодо реалізації завдань євроінтеграційної стратегії України [3].

З підписанням 21 березня 2014 р. політичної частини та 27 червня 2014 року економічної частини Угоди про асоціацію між Україною та ЄС відносини сторін почали розбудовуватися у якісно новому форматі політичної асоціації та економічної інтеграції [4]. 16 вересня 2014 р. Верховна Рада України синхронно з Європейським Парламентом ратифікували Угоду про асоціацію. Угода передбачає зобов'язання обох сторін будувати міцні та довготривалі відносини, що базуються на основі спільних цінностей, зокрема, повній повазі демократичних принципів, верховенства права, відповідального державного управління, повазі прав людини та основних свобод. Завершення Україною та ЄС усіх необхідних внутрішніх процедур дозволило розпочати з 1 листопада 2014 року тимчасове застосування значної частини Угоди про асоціацію на період до набуття нею чинності у повному обсязі після завершення процесу ратифікації усіма державами-членами ЄС.

17 вересня 2014 р. Кабінетом Міністрів України затверджено план заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом на 2014-2017 роки. На основі цього плану та

схваленого 16 березня 2015 р. Радою асоціації оновленого Порядку денного асоціації відбувається виконання вимог даної Угоди. Будучи узгодженим між урядом України та ЄС і його державами-членами, Порядок денний асоціації є основним політичним інструментом реалізації та моніторингу Угоди про асоціацію.

Важливим стало затвердження Указом Президента України 26 травня 2015 р. «Стратегії національної безпеки України», в якій визначено стратегічні орієнтири для проведення системних політичних і соціально-економічних реформ в Україні, широкомасштабної адаптації законодавства України до норм і правил ЄС [5].

Укладення Угоди про асоціацію - це черговий крок на шляху до досягнення кінцевої мети європейської інтеграції – набуття повноправного членства України в ЄС, запозичення передового досвіду високорозвинених країн Європи для проведення реформ в Україні. Незважаючи на економічні та політичні проблеми, які підсилені економічною кризою держави, Україна все ж таки намагається втілити в життя власну зовнішньоекономічну стратегію, основою якої є європейський вибір.

Список використаних джерел та літератури:

1. Про основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Верховної Ради України від 2 липня 1993 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3360-12>

2. Угода про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 14

червня 1994 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_012

3. Стратегія економічного і соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004-2015: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2004 р. / Офіційний сайт Верховної Ради України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/493/2004>

4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони / Офіційний сайт Кабінету Міністрів України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631

5. Стратегія національної безпеки України: рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року / Офіційний сайт Верховної Ради України: Указ Президента України від 26 травня 2015 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>